

Tételek a nyilvános disputára

1. A székelyudvarhelyi gimnázium rektoraként Kiss Gergely tevékenysége nem csupán a rektori teendők ellátására és a mindennapi gondok megoldására irányult. Az iskola élén eltöltött 19 év alatt a vidéki iskolát modern tanintézménnyé alakította, s egyúttal megteremtette a kollégiummá válás feltételeit.
2. Backamadarasi Kiss Gergely közegyházi munkásságának egyik igen jelentős része az erdélyi népiskolák átfogó reformjához kapcsolódott. A népiskolák működését szabályzó császári rendeletet Kiss Gergely, mint az erdélyi református egyház megbízott főtanfelügyelője, úgy próbálta gyakorlatba ültetni, hogy a református egyház hagyományos oktatáspolitikája ne sérüljön, de ugyanakkor igyekezett megteremteni azokat a feltételeket, amelyek hatékonyabbá teszik a népiskolai oktatást.
3. Kiss Gergelynek kéziratban maradt kátémagyarázata az egyetlen olyan munkája, amelyből kimutatható teológiai meggyőződése. Ezek szerint hatással volt rá a protestáns ortodoxia, a puritanizmus, valamint Coccejus és Wolf eszméi.
4. A Főkonzisztórium levéltárának alapos átvizsgálása nyomán sikerült feltárni az erdélyi református egyház 1780-as években zajló liturgia-reformjának történetét, valamint Kiss Gergely reformban betöltött szerepét.
5. Kiss Gergely főművének az erdélyi református egyház megbízásából összeállított istentiszteleti rendtartás tekinthető. A kéziratos és a halála után egy évvel kiadott agenda összevetése, valamint a levelek, jelentések, jegyzőkönyvek áttanulmányozása során arra a következtetésre jutottam, hogy munkáját nem az újszerűsége miatt utasították el, hanem mert befejezetlen volt.